

Козирєва В. П., к.ю.н., доцент,
Шиладжян Л. К., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Апріорі відповідальність є покладанням на того, хто вчинив правопорушення, додаткового обов'язку чи приєднання його до того, що зберігає чинність. На жаль, чинне законодавство і практика його застосування часто не розкривають усіх властивостей відповідальності, що породжує певні правозастосовні колізії, виявлення яких повинно передусім забезпечити єдиний підхід у застосуванні тієї чи іншої господарської санкції. Проблема полягає у тому, що: термін «правова відповідальність» та її похідні, зокрема господарсько-правова, розглядаються здебільшого у широкому сенсі як всяке застосування санкцій до правопорушника; таке застосування, яке пов'язане із захистом права чи/та покаранням винного або відповідального, що стосується правосуддя; застосування санкцій повинне вчинятися лише у спосіб і порядку, що встановлені чинним законодавством та згідно ст. 124 Конституції України на рівні імперативу здійснення правосуддя відноситься до виключної компетенції суду [1]; акти законодавства, особливо адміністративного та його імплементантів (господарського, екологічного тощо) передбачають позасудове застосування санкцій; в доктрині права така кричуща в умовах правової держави суперечність або упускається, або зводиться до права органів управління застосовувати санкції [3, с. 8].

Щодо відповідальності адміністративно-правового спрямування, якими є більшість господарського-правових, додатково виникла проблема легітимності у світлі ст. 124 Конституції України покладання такої відповідальності органами державного управління як прояву адміністративного свавілля [1].

З одного боку, для них спеціальними законами надано повноваження чинити правосуддя і застосовувати санкції до порушників, з іншого, як було зазначено вище, - у буквальному сенсі таке правосуддя є неконституційним і така господарсько-правова відповідальність сумнівною. Навіть рішення Конституційного Суду України щодо надання Антимонопольному комітету України повноважень щодо розгляду справ про антимонопольні і антиконкурентні правопорушення також більш ніж сумнівне. Скоріше це вихід із ситуації, яка склалась, і компроміс між дійсністю та засадами вчинення правосуддя в країні.

Висловлюючи різні точки зору і підходи до визначення господарсько-

правової відповідальності, переважна частина правників розглядають її як наслідок правопорушення, як несприятливі економічні наслідки. Вони єдині також і в питанні відносно суб'єкта відповідальності. Згідно з їхніми дослідженнями, ним є тільки суб'єкт господарювання. Між тим, аналізуючи приписи ГК України, законодавець визначив, що суб'єктами відповідальності є учасники господарських правовідносин. Відповідно до ст. 2 ГК України, учасниками відносин у сфері господарювання є суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності [2].

Отже, до суб'єктів господарської відповідальності, крім господарських організацій та фізичних осіб-підприємців, належать і інші учасники господарських відносин. У зв'язку з цим виникає запитання: яким чином споживачі, як учасники господарських правовідносин, будуть нести господарську відповідальність? Адже для громадян-споживачів, які вступають у господарські правовідносини щодо нагляду та контролю за товарами, послугами, які споживають, не характерні ознаки господарської відповідальності та не можуть поширюватися господарські санкції, регламентовані Господарським кодексом України.

Аналізуючи господарське законодавство та враховуючи ознаки господарської відповідальності, можна зробити висновок, що не всі учасники правовідносин можуть бути суб'єктами господарської відповідальності. Як наслідок, потребує уточнення глава 24 Господарського кодексу України шляхом внесення змін до її назви такого змісту: «Загальні засади відповідальності суб'єктів господарювання та суб'єктів організаційно-господарських повноважень». Відповідно, словосполучення «учасники господарських відносин» замінити на «правопорушники господарських відносин». Це, по-перше, усуне розбіжності, які існують у тексті кодифікованого акта, по-друге, виключить споживача з числа суб'єктів господарської відповідальності, що практично не можливо та юридично не коректно, бо він є суб'єктом цивільно-правової відповідальності. Крім того, виокремлюючи ознаки господарської відповідальності, слід зазначити, що господарська відповідальність полягає у зменшенні благ суб'єкта господарювання, однак спрямована не на саму особу суб'єкта господарювання, а на його майнову базу та організацію його діяльності, що не характерно для споживача-громадянина [4, с. 327].

Таким чином, господарсько-правова відповідальність, як міра, форма і правовий засіб впливу на економічні інтереси учасника господарських відносин, що вчинив правопорушення, являє собою самостійне наукове поняття, сформоване на основі загальних ознак юридичної

відповідальності, вироблених теорією права. Однак, саме господарсько-правова відповідальність покликана запобігати господарським правопорушенням в механізмі правового регулювання, забезпечувати належну організацію та управління господарською діяльністю.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // Відомості Верховної Ради України – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.

3. Татьков В. Проблеми застосування господарського законодавства господарськими судами України (у світлі формування судової практики) / В. Татьков // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2012. – Вип. 93. – С. 7-10.

4. Татькова З. Ф. Господарсько-правова відповідальність: напрями вдосконалення законодавства / З. Ф. Татькова // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: зб. наук. праць. – Донецьк: Донецький юрид. ін-т Луганського держав. ун-ту ВС, 2006. – № 4. – С. 320–333.

УДК 504.4.054.001.5(477)(043.2)

Корнєєв Ю. В., к.ю.н., доцент,
Часновський Д. А., Хаврусь В. О., студенти,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ВОДНОГО ФОНДУ В УКРАЇНІ

Водний фонд України становлять усі води (водні об'єкти), що знаходяться на її території. До водного фонду України належать: поверхневі води: природні водойми (озера); водотоки (річки, струмки); штучні водойми (водосховища, ставки) і канали; інші водні об'єкти; підземні води та джерела; внутрішні морські води та територіальне море. Поверхневими водами вважаються води різних водних об'єктів, що знаходяться на земній поверхні.

Водні об'єкти поділяються на об'єкти загальнодержавного та місцевого значення. До водних об'єктів загальнодержавного значення належать: внутрішні морські води та територіальне море; підземні води, які є джерелом централізованого водопостачання; поверхневі води (озера, водосховища, річки, канали), що знаходяться і використовуються на території більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків; водні об'єкти в межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також віднесені до категорії лікувальних. До водних об'єктів місцевого значення належать: поверхневі води, що знаходяться і використовуються в межах однієї області і які не віднесені